

Eira Elveeierlag. Org.nr: 918 326 936
Nordre Eikesdalsvatnet Grunneigarlag.
Eikesdal Grunneigarlag. Org.nr: 929 073 940
Eikesdal Sameige. Org.nr: 990 691 320
Eikesdal Bygdelag. Org.nr: 993 902 594

Til NVE

Energi- og konsesjonsavdelingen
Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo.

Høringsuttalelse AURA II. Sak nr. 202511633.

Vi viser til Statkraft sin konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse av Aura kraftverk i Sunndal kommune, som skal konsesjonsbehandles etter Vassdragsreguleringsloven og Vassressursloven.

La det være klart med en gang: Vi er rystet over framstillingen og bagatelliseringen av hva denne opprustningen og utvidelsen av Aura kraftverk (heretter benevnt som AURA II) betyr for Aura/Eira-vassdraget.

Pkt. 1. Bakgrunn. Aura I, Aurarevisjonen og søknaden fra Statkraft om Aura II

Konsesjonssøknaden til Statkraft åpner opp for å vurdere om omsøkt regulering «*medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet*» jf. § 16 i Vassreguleringsloven.

Siden Takrenneoverføringen i 1963 har Aura elv hatt liten eller ingen vannføring på grunn av reguleringen. For laksestammene i Eira og Aura er situasjonen akutt og laksestammen er svært nær på å bli utryddet. Dette i hovedsak grunnet Aura-reguleringen, Takrenneprosjektet og Grytten-reguleringen. I den forbindelse vil vi påpeke at det er utvetydig bevist at reguleringene har «*medført skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser*», jf. § 10 i Vassressursloven.

«*I konsesjon til uttak, bortledning eller oppdemming skal fastsetting av vilkår om minstevannføring i elver og bekker avgjøres etter en konkret vurdering*», jf. Vassressursloven § 10. Vurdering av minstevannføringen er allerede utført av NINA, rapport 275, og ble vurdert av NVE i sin innstilling i Aurarevisjonen 2021. Vi har sammenlignet hydrologiske data benyttet i Aurarevisjonen 2021 med dagens omsøkte konsesjon for AURA II. Vi har forståelse for at produksjon av elektrisk kraft er nødvendig, men det er samtidig viktig at det blir gjort vedtak på riktig grunnlag. Vi mener at OED hadde et helt annet hydrologisk datagrunnlag for Aurarevisjonen 2021 enn det som nå blir brukt i konsesjonssøknaden for AURA II, og vi vil her argumentere for hvorfor.

Under viser vi til to tabeller, se Vedlegg 1. Tabeller.

- Tabell 4.3. Viser Delnedbørsfelt til Osbu og Aura kraftverk, og er hentet fra Aurarevisjonen, NVEs innstilling, s 15.
- Tabell 3-1. viser hydrologiske data fra konsesjonssøknaden for AURA II som nå er på høring

Etter å ha gjennomgått konsesjonssøknaden for AURA II og sammenlignet disse to tabellene noterer vi oss at det beskrevne vannvolumet har økt med 34 % siden 2021. Dette er nærmere beskrevet i Pkt. 4. Vi mener at den hydrologiske kalibreringen mot Midtre Mardalsvatnet også burde ha vært utført ved Aurarevisjonen 2021. Se Vedlegg 1. Tabeller.

Vi ønsker å påpeke følgende i konsesjonssøknaden for AURA II: «For 104.2 Eikesdalsvatn er det spesielt verdien for den alminnelige lavvannføringen som avviker fra forventet mønster. Her er verdien etter regulering høyere enn verdien før regulering» (s 28 i konsesjonens Fagrapport Hydrologi). Målestasjon 104.2 er sensitiv kun ved vannstandsforandringer i Eikesdalsvatnet og vi ønsker her å opplyse om at dreneringsterskelen ut av Eikesdalsvatnet varierer i høyde alt etter som hvor mye løsmasser som blir tilført terskelområdet. Vår konklusjon er at målestasjon 104.2 ikke er relevant som målestasjon for vannføringen i Aura elv ved lav vannføring. Dette er dokumentert i Vedlegg 2, Vannmåler 104.2.

Basert på ovennevnte konkluderer vi med at regulanten benytter hydrologiske data som passer best til hvilken sak som skal behandles.

Statkraft hevder i sin søknad om AURA II at «Tiltaket er et oppussings- og utvidelsestiltak (O/U-tiltak) hvor dagens reguleringer benyttes videre uten endringer. Vilårsrevisjon for gjeldende konsesjoner ble vedtatt ved kgl.res av 23.06.2021», men vi har her bevist ovenfor at Vilårsrevisjonen fra 2021 bygger på feil hydrologisk faktagrunnlag som må underkjennes. Det er derfor høyst betimelig at en full konsesjonssak nå må gjennomføres i henhold til loven.

Krav pkt. 1. Hovedkrav: Etter Aurarevisjonen i 2021 har vannvolumet i det regulerte nedbørsfeltet ifølge AURA II-søknaden økt med 34 %. I tillegg kommer NVEs klimapåslag. Vi krever derfor full konsesjonssak for AURA II, og vi krever mer vann i Aura elv med henvisning til § 16 i Vassreguleringsloven og § 10 i Vannressursloven. Vi krever også at konsekvensutredninger blir gjennomført, der flere ulike alternativer blir vurdert enn det som nå ligger fore i AURA II-søknaden. Dette må utføres av uhildet instans. Aura-vassdragets historikk og alle overføringene av vatn må tas med og sees under ett.

Pkt. 2. Reduksjon av vann som går til Aura/Eira-vassdraget.

I høringsbrevet fra NVE står det at det ikke er planlagt nye magasinreguleringer eller overføringer av vann som ikke utnyttes i dag. Det blir med andre ord også her gjort forsøk på å bagatellisere den fjerningen/reduksjonen av vann som pr. i dag fortsatt renner mot Eikesdal. Det blir f. eks også hevdet av Statkraft at det er en stor fordel for Eikesdal at det nå ikke lenger skal bli overløp og fare for flom i Aura elv. Altså innrømmes det at det faktisk skal overføres vann som ikke utnyttes i dag, og som utgjør sårt tiltrengt vann i form av overløp mot Eikesdal. At det ikke skal overføres vann som ikke utnyttes i dag er derfor en helt feil framstilling av saken.

Bortfall av overløp. Aurareguleringen får ca 74 % av vanntilsiget fra Aursjømagasinet. Av dette har målinger vist at vatn som Aura kraftverk ikke har klart å benytte har gått til overløp. Noe av dette er overført til Osbudammen og går som overløp mot Sunndal. Noe har gått som overløp mot Eikesdalen, til Aura/Eira-vassdraget. I perioden 1981-2023 var det totale overløpet 34 millioner kubikk pr år (Aurareguleringen status 2002, Statkraft og Fagrapport hydrologi, Statkraft 2025). Regner man på dette utgjør overløp fra Aursjømagasinet til Litledalen og Eikesdalen 0,8m³/s midlere vannføring i 42 år. Statkraft vil med slukeevne på 110 m³/s i det planlagte AURA II-kraftverket ha kapasitet til å manøvrere både dette og framtidige økninger i nedbør grunnet klimaforandringer. Statkraft skriver også i rapporten (2025) at de vil unngå overløp mot Eikesdal for å unngå produksjonstap på Aura II, så argumentet for å unngå skadeflom til Eikesdal er et høyst vikarierende motiv. Se Vedlegg 3, AURA II. Overløp til Eikesdal har aldri vært så store at det har blitt skadeflom, det har ikke blitt flyttet på en stein pga flom verken i Aura eller i Eira på 70 år. I innstilling til revisjon av konsesjonsvilkår påstår NVE at det fortsatt foregår erosjon og hydromorfologiske endringer på grunn av flommer og isskuring i dette området” (side 116). Dette er en svært uheldig feiltolkning av NINAs prosjektnotat 71, side 11, utført av NINA, SWECO og

SINTEF Energi, som slik beviser at de ikke hadde/har kjennskap til hvorfor Aura elv ser ut som den gjør i dag. Se Vedlegg 4. Øvre Aura 1977 og 1971.

Krav pkt. 2: Vi krever at det må gjennomføres en full konsesjonssøknadsrunde og ikke kun søkes om tekniske installasjoner, da dette tåkelegger hva som faktisk er tenkt gjennomført i AURA II med tanke på vannressurser. En ytterligere reduksjon av vann i Aura elv må ikke skje! Vi krever at konsekvensutredninger blir utført av uhildet instans, også med tanke på hvordan endrede muligheter til manøvrering vil kunne påvirke Aura elv og hvilke tiltak som kan avbøte evt. negative konsekvenser.

Pkt. 3. Aurarevisjonens konsesjonsvilkår fra 2021. Miljødesign.

Vi viser til de nye konsesjonsvilkårene etter Aurarevisjonen, av 23.06.2021. Der ble det vedtatt i «Vedlegg 2 pkt. 9 Naturforvaltning» følgende:

«Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet:

- a. å sørge for at forholdene i vassdragene som omfattes av Aurareguleringen er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrig naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig.
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekrutteringen av fiskestammene ved tiltak.
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres.
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes».

Punkt c: Det er planlagt tiltak i Aura for få til oppvandring av fisk. Dette lar seg ikke gjennomføre uten økt vannføring i Aura elv ifølge NINA-rapport 275. Aura/Eira-vassdraget trenger *mer vann* for i det hele tatt å kunne opprettholdes som et noenlunde fungerende vassdrag, og slik at de nye konsesjonsvilkårene med Standardvilkår av 23.06.2021 skal kunne gjennomføres. Det er derfor et unisont krav fra Eresfjord og Eikesdal at det nå må komme et pålegg om å slippe vann i Aura elv, bl.a. for å sikre at de pålagte miljødesigntiltaka vil fungere.

Kravet om minstevannføring i Aura ble som nevnt vurdert av NVE i sin innstilling til OED i Aurarevisjonen 2021. På side 119 i NVEs vurdering i vilkårsrevisjonsdokumentet er slipp forbi bekkeinntakene i Løypåa og Breimegå vurdert. Vi mener dette er en god måte å sikre nok vann i Aura elv på og foreslår at dette nå bli vurdert på nytt av NVE. Samtidig bør også slipp forbi bekkeinntaket i Stordalsåna bli vurdert av NVE.

Utdyping:

Aktuelle tiltak i Aura elv er skissert i:

- NINA rapport 275. Krav til vannføring for å reetablere en laksebestand i Aura, s 33 ->
- SWECO notat N01/2018
- NINA prosjektnotat 71, 16. mai 2018
- Miljødirektoratet. Pålegg om ferskvannsbiologiske undersøkelser og tiltak i Auravassdraget for perioden 2022 – 2026
- Miljødirektoratet. M-721/2017. Oppfølging av naturforvaltingsvilkår i regulerte vassdrag.

I disse rapportene kommer det fram at det i Aura elv er behov for tiltak i vandringshinder ved utløpsosen. Videre i bratt parti nedstrøms Litlevatnet. Her er det skissert fisketrapp.

I strekningen oppstrøms Litlevatnet i Øvre Aura kommer det ikke fram at elva ble rettet opp av NVEs forebyggingsavdeling ca i 1975. Dette forverret situasjonen i elva betraktelig da det etter dette arbeidet ble helt slutt på djupåler og høler. Bakgrunns materialet i rapportene opplistet ovenfor er historisk basert på slik elva var *før* dette tiltaket, og det er verdt å merke seg at forskere fra NINA; SWECO og SINTEF slik beviser at de ikke har kjennskap til hvorfor Øvre Aura

elv ser ut som den gjør i dag. Dette feilgrepet i bakgrunns materialet må rettes opp i, da dette førte til avslag på minstevannføring på grunn av usikkerhet om effekten av vannføring om vinteren. Se Vedlegg 4. Øvre Aura 1977 og 1971.

Det kommer nå tydelig fram i forbindelse med miljøtiltakene at det er behov for å gjenopprette høler og djupåler i Aura elv. Vintervannføring må vurderes på nytt, sammen med å lage ny elv i Øvre Aura mellom Sæter og Finnset.

Vannmåleren på Finnset må tas i bruk igjen da det er stor forskjell mellom den og måleren i Lille Eikesdalsvann. Overløp har fungert godt for Aura elv da det senest i 2022 ble sett laks ved Finnset. Overløpet var på totalt 100 Mm³. Så at laks og sjørret vil ta i bruk Aura elv med tiltak i elva er det ingen tvil om. Det er hvor mye vann som trengs og restaureringen av den delen av elva som NVE ødela i 1975 som bestemmer hvor vellykket dette blir. Det man ikke kommer utenom er å slippe vann for å få fisken opp i Øvre Aura og overløp bør fortsatt gå mot Eikesdal. Konsesjonen må derfor inneholde konkrete krav om manøvrering av Aursjøen for å ivareta vannføring i Aura elv som sikrer at konsesjonærens plikter nevnt i første avsnitt i dette punkt blir løst.

Krav pkt 3: Kravet er å sikre at det blir sluppet nok vatn i Aura elv til at miljødesigntiltaka har den effekten som kreves for å oppnå kravene i konsesjonsvilkårene og fra Miljødirektoratet (MD) etter «Standardvilkår». Bakgrunns materialet for tiltak utført av NVE i 1975 i Øvre Aura må rettes opp i. Vannslipp må forankres i konsesjonen.

Pkt. 4. Klimapåslag

- Revisjon av konsesjon for Aurakraftverket bygde på PP 0201, Aurareguleringen, Status 2002, Statkraft.
- Aura II bygger på Fagrapport hydrologi, Statkraft 2025.

I de to rapportene finner vi ganske så ulike vannmengder hva angår tilsigsområdet til Aursjøen:

Rapporten fra 2002: 18,8 m³/s

Rapporten fra 2025: 25,2 m³/s

Forskjell: 6,4 m³/s

Dette utgjør faktisk 34 % mer vann nå i konsesjonssøknaden til Aura II enn det som lå til grunn for revisjonen av konsesjonsvilkårene og som gav avslag på minstevannføring i Aura/Eira-vassdraget. Med NVE sin beregning av fremtidig klimapåslag på 40 % blir dette til sammen ca 16,5 m³/s mer vann enn det som ble lagt til grunn for revisjonen av konsesjonsvilkårene, der Statkraft altså opererte med 18,8 m³/s. Det er urimelig at ikke noe av dette vannet nå skal kunne brukes til å rette opp naturmangfoldet i Aura elv, jfr. Pkt. 1 og 3 ovenfor. Dette er vatn som må komme Aura/Eira-vassdraget til gode. Denne endringen i vanntilgang kvalifiserer uten tvil til en ny, full konsesjonsbehandling for bruken av vannressursene i Aurareguleringen.

Krav pkt 4: Den planlagte overføringen av betydelige vannmengder fra Aura/Eira-vassdraget i AURA II krever at det gjennomføres en ny, full konsesjonsbehandling for bruken av vannressursene i Aurareguleringen. Vi krever at NVEs beregning av dagens og fremtidig klimapåslag nå må komme Aura elv til gode.

Pkt. 5. ESA og VANNDIREKTIVET

Vanndirektivet «Water Framework Directive» Artikkel 4, omhandler tilstanden til overflatevann og «... har som generelt mål at alle vannforekomster minst skal opprettholde eller oppnå "god tilstand» (Vannportalen).

ESA sendte ti spørsmål til Klima- og Miljødepartementet (KLD) 6.mai 2022. EFTA sitt overvåkingsorgan ville ha kjennskap til Norges praksis for å sikre at artikkel 4 WFD blir fulgt. Spørsmål 10 hadde fokus direkte på Auravassdraget og Aura elv. ESA ville ha detaljert informasjon om hvordan «Kongelig resolusjon av 23. juni 2021» sikrer at utbygger ikke kan hindre at Vanndirektivet blir oppnådd (s.14). Klima- og Miljødepartementet sitt svar av 29. september 2022 bygde på tidligere rapporter. På spørsmålet om resterende vannmengde i vassdraget svarte KLD på bakgrunn av målinger gjort ved Litlevatnet. 2/3 av tidligere lakseførende elvestrekning i Eikesdal er da ikke medregnet. Strekningen ovenfor Kjøttåna og Ramnåa har lite vatn og er til dels tørrlagt. Dette kom ikke tydelig fram.

Når det gjelder elvemusling (s 52 a-ii) vet vi i ettertid at forekomsten er større enn antatt og at det er registrert rekruttering (NINA og SWECO).

Etter flere innvendinger til Klima- og Miljødepartementet sitt svar, bad ESA om en utdyping på flere punkt før det ble vurdert overtredelsessak. KLD besvarte dette med å betrygge ESA: «In the event of drought, the operator will be obligated to maintain sufficient water levels in affected river sections in accordance with the license terms to protect aquatic life and other interests. The operators have a responsibility under Section 5 of the Water Resources Act to exercise due diligence to avoid damage or inconvenience in the watercourse, both for public and private interests» (29. juni 2024 s 8).

Slik vi forstår saken vil Klima og Miljødepartementet sikre at vassdragene i Norge har en tilstrekkelig vannføring som skal sikre opprettholdelse av vannlevende liv. Dette er ikke tilfelle i Aura elv. Med Aura II der det legges opp til å føre enda mer vatn bort fra Aura/Eira-vassdraget vil det bli svært vanskelig å opprettholde levelige forhold for vannlevende liv slik «Vanndirektivet» krever. Se vedlegg 5, ESA.

Krav pkt 5: Det må bli tilført vann til Aura/Eira-vassdraget slik at EU sitt vanndirektiv «WFD Artikkel 4» blir etterfulgt.

Pkt. 6. Nedlegging av Osbu kraftverk. Samfunnssikkerhet.

Det søkes om å legge ned elektrisk anlegg som inngår i anleggskonsesjon for dagens Aura kraftverk og Osbu kraftverk. Osbu kraftverk skal ifølge Aura II-planene altså legges ned. Hvordan skal strømforsyningen til Eikesdal da foregå? Eikesdal har pr. i dag svært stabil og pålitelig strømforsyning fra nettopp Osbu kraftstasjon. Dette har fungert helt optimalt siden opprustningen av linjen over fjellet for ca 40 år siden. Vi har knapt hatt strømbrydd i Eikesdalen siden da og også vedlikehold har foregått uten avbrudd. Hvordan skal dette løses når Osbu kraftverk legges ned og 132 kV-linja fjernes? Vi godtar ikke en endring som fører til dårligere strømforsyning til Eikesdal enn det vi har i dag, og det er ikke belyst hvordan dette skal løses.

Krav pkt 6: Vi krever fortsatt stabil strømforsyning til Eikesdal, minst på dagens nivå. En utredning av strømforsyning til Eikesdal må gjøres. I sammenheng med dette må også kraftproduksjon i Eikesdal utredes.

Våre krav, oppsummert:

Pkt. 1: Bakgrunn. Aura I, Aurarevisjonen og søknaden fra Statkraft om Aura II

Hovedkrav: Etter Aurarevisjonen i 2021 har vannvolumet i det regulerte nedbørsfeltet ifølge dokumentasjon i AURA II-søknaden økt med 34 %. I tillegg kommer NVEs klimapåslag. Vi krever derfor full konsesjonssak for AURA II, og vi krever mer vann i Aura elv med henvisning til § 16 i Vassreguleringsloven og § 10 i Vannressursloven. Vi krever også at konsekvensutredninger blir gjennomført, der flere ulike alternativer blir vurdert enn det som nå ligger fore i AURA II-søknaden. Dette må utføres av uhildet instans. Aura-vassdragets historikk og alle overføringene av vatn må tas med og sees under ett.

Pkt. 2: Reduksjon av vann som går til Aura/Eira-vassdraget.

Vi krever at det må gjennomføres en full konsesjonssøknadsrunde og ikke kun søkes om tekniske installasjoner, da dette tåkelegger hva som faktisk er tenkt gjennomført i AURA II med tanke på vannressurser. (Se også Pkt 1 ovenfor). En ytterligere reduksjon av vann i Aura elv må ikke skje! Vi krever at konsekvensutredninger blir utført av uhildet instans, også med tanke på hvordan endrede muligheter til manøvrering vil kunne påvirke Aura elv og hvilke tiltak som kan avbøte evt. negative konsekvenser.

Pkt. 3: Aurarevisjonens konsesjonsvilkår fra 2021. Miljødesign.

Kravet er å sikre at det blir sluppet nok vatn i Aura elv til at miljødesign tiltaka har den effekten som kreves for å oppnå kravene i konsesjonsvilkårene og fra Miljødirektoratet (MD) etter «Standardvilkår». Bakgrunns materialet for tiltak utført av NVE i 1975 i Øvre Aura må rettes opp i. Vannslipp må forankres i konsesjonen.

Pkt. 4: Klimapåslag

Den planlagte overføringen av betydelige vannmengder fra Aura/Eira-vassdraget i AURA II krever at det gjennomføres en ny, full konsesjonsbehandling for bruken av vannressursene i Aurareguleringen. Vi krever at NVEs beregning av dagens og fremtidig klimapåslag nå må komme Aura elv til gode.

Pkt. 5: ESA og VANNDIREKTIVET

Det må bli tilført vann til Aura/Eira-vassdraget, slik at EU sitt vanndirektiv «WFD Artikkel 4» blir etterfulgt.

Pkt. 6: Nedlegging av Osbu kraftverk. Samfunnssikkerhet.

Krav: Vi krever fortsatt stabil strømforsyning til Eikesdal, minst på dagens nivå. En utredning av strømforsyning til Eikesdal må gjøres. I sammenheng med dette må kraftproduksjon i Eikesdal utredes.

Underskrifter

Eikesdal 10.01.2026

Eikesdal Bygdelag

Elin U. Austigard (sign.)

Eikesdal Sameige

Torbjørn Utigard (sign.)

Eikesdal Grunneigarlag

Lars Kristian Finset (sign.)

Nordre Eikesdalsvatnet Grunneigarlag
Knut Arne Vike (sign)

Eira Elveigarlag
Kirsti Fagerslett (sign.)

Vedlegg

Vedlegg 1 Tabeller

Vedlegg 2 Vannmåler 104.2.

Vedlegg 3 AURA II

Vedlegg 4 ESA